

ΟΔΗΓΙΕΣ 0.2

Έκδοση: 1^η

ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2021-2027

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
1. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ.....	3
1.1 ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ.....	3
1.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ - ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	4
1.3 ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ.....	5
1.4 ΤΗΡΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.....	6
2. ΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΔΕ 2021-2027.....	7
2.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ.....	7
2.2 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΛΗΝ ΚΕ.....	7
2.3 ΕΠΙΤΟΠΙΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΠΛΗΝ ΚΕ.....	9
2.4 ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	10
2.5 ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΣΤΟΧΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ.....	10
3. ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ.....	12
4. ΑΝΑΘΕΣΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ.....	13
5. ΕΠΑΡΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	13

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν έγγραφο περιγράφει το πλαίσιο και τους στόχους διενέργειας των διαχειριστικών επαληθεύσεων από τις Διαχειριστικές Αρχές (ή τους Ενδιάμεσους Φορείς) σε πράξεις των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027¹. Έχει αναπτυχθεί στη βάση των κανονιστικών απαιτήσεων της νέας προγραμματικής περιόδου όπως αυτές συνοψίζονται ακολούθως, και αποτελεί μέρος του Εγχειριδίου Διαδικασιών ΣΔΕ, καθώς υποστηρίζει τις σχετικές διαδικασίες *που εφαρμόζονται* από τις ΔΑ/ΕΦ και τους δικαιούχους.

1. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ

1.1 ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 74 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, διαχειριστικές επαληθεύσεις διενεργούνται σε μία πράξη από τη Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) ώστε να επαληθευτεί ότι τα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν παραδοθεί και ότι η πράξη είναι σύμφωνη με το εφαρμοστέο δίκαιο, το Πρόγραμμα και τους όρους για τη στήριξή της. Επιπλέον, διενεργούνται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι:

- α) όταν πρέπει να γίνει επιστροφή εξόδων στη βάση *πραγματικών* δαπανών, το ποσό των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι σε σχέση με τα έξοδα αυτά έχει καταβληθεί, και ότι οι δικαιούχοι τηρούν χωριστά λογιστικά αρχεία ή χρησιμοποιούν κατάλληλους λογιστικούς κωδικούς για όλες τις συναλλαγές που σχετίζονται με την πράξη,
- β) όταν πρέπει να γίνει επιστροφή εξόδων στη βάση *επιλογών απλοποιημένου κόστους*, πληρούνται οι προϋποθέσεις για την επιστροφή των δαπανών στον δικαιούχο, και
- γ) όταν *η χρηματοδότηση δεν συνδέεται με δαπάνες*, έχουν εκπληρωθεί οι όροι για επιστροφή από την Επιτροπή ή έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα.

Οι διαχειριστικές επαληθεύσεις περιλαμβάνουν:

- *διοικητικές* επαληθεύσεις των *δηλώσεων δαπανών* που υποβάλλουν οι δικαιούχοι, και
- *επιτόπιες* επαληθεύσεις των πράξεων,

και πρέπει να διενεργούνται πριν από την υποβολή των λογαριασμών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως αυτοί προβλέπονται στο άρθρο 98 του Κανονισμού 2021/1060.

Τόσο οι *διοικητικές επαληθεύσεις δηλώσεων δαπανών* όσο και οι *επιτόπιες επαληθεύσεις πράξεων* πρέπει να βασίζονται σε εκτίμηση κινδύνου και να είναι ανάλογες με κινδύνους που έχουν εντοπιστεί εκ των προτέρων και γραπτώς.

Εάν μία ΔΑ είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του Προγράμματος που διαχειρίζεται, οι ρυθμίσεις για τις διαχειριστικές επαληθεύσεις θα πρέπει να εξασφαλίζουν διαχωρισμό των καθηκόντων.

Οι κανονιστικές απαιτήσεις που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες, το αντικείμενο των διαχειριστών επαληθεύσεων, το χειρισμό των αποτελεσμάτων τους και τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου έχουν ενσωματωθεί σε διατάξεις του ν. 4914/2022, στις Υπουργικές Αποφάσεις διάρθρωσης των ΔΑ (ή/και ορισμού Ενδιάμεσων Φορέων) και στις Υπουργικές Αποφάσεις που αφορούν την επιλεξιμότητα δαπανών, τον έλεγχο των δημοσίων συμβάσεων και τις διαδικασίες δημοσιονομικών διορθώσεων και αναζήτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών. Όσον αφορά στην πιστοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου σε πράξεις που υλοποιούνται μέσω δημοσίων συμβάσεων εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων, και οι σχετικές διατάξεις του ν. 4412/2016.

¹ Το παρόν έγγραφο δεν αφορά σε πράξεις χρηματοδοτικών μέσων

Επιπλέον, στο άρθρο 51 του Ν. 4914/2022 περιλαμβάνονται προβλέψεις για τη μη σύγκρουση συμφερόντων όπως αυτή ορίζεται στην παρ. 3 του άρθρου 61 του Δημοσιονομικού Κανονισμού (Καν ΕΕ, Ευρατόμ 2018/1046).

Οι διαδικασίες και οι αρμοδιότητες για τις διαχειριστικές επαληθεύσεις, ο τρόπος διενέργειάς τους στη βάση εκτίμησης κινδύνου, καθώς και οι διαδικασίες και οι αρμοδιότητες που συνδέονται με τα αποτελέσματά τους περιγράφονται αναλυτικά στο Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ 2021-2027, η εφαρμογή του οποίου, σύμφωνα με το άρθρο 2 σημείο 8 του Ν. 4914/2022, είναι υποχρεωτική από τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση και την υλοποίηση των Προγραμμάτων.

1.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ - ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σύμφωνα με τη νέα προσέγγιση που εισάγει ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 για τις διαχειριστικές επαληθεύσεις, στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 τόσο οι *επιτόπιες επαληθεύσεις πράξεων* όσο και οι *διοικητικές επαληθεύσεις δηλώσεων δαπανών* θα πρέπει να πραγματοποιούνται στη βάση εκτίμησης κινδύνου. Η *πιο αναλογική* αυτή προσέγγιση είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της προστασίας του προϋπολογισμού της ΕΕ και την ενίσχυση της απλοποίησης. Στοιχεύει:

- ⇒ στη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης τόσο των ΔΑ/ΕΦ όσο και των δικαιούχων, καθώς θα μειωθεί ο αριθμός των επαληθεύσεων, και
- ⇒ στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ΣΔΕ, δεδομένου ότι οι διαχειριστικές επαληθεύσεις μπορούν πλέον να επικεντρωθούν σε προβληματικές «περιοχές» (δηλ. σε περιοχές που ενέχουν πτυχές κινδύνου) αντί να δαπανάται χρόνος και πόροι στις επαληθεύσεις *κάθε* δήλωσης δαπάνης.

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ)², τόσο για τις διοικητικές επαληθεύσεις δαπανών όσο και για τις επιτόπιες επαληθεύσεις:

- Η εκ των προτέρων εκτίμηση κινδύνου που θα εφαρμόζει η ΔΑ/ΕΦ θα πρέπει να καθορίζει τους παράγοντες/κριτήρια κινδύνου ή/και κανόνες (π.χ. ποσοστό κάλυψης) για την επιλογή πράξεων και δηλώσεων δαπανών που μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επαλήθευσης.
- Το σκεπτικό της διενέργειας εκ των προτέρων εκτίμησης κινδύνου είναι η διασφάλιση κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ, της αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των Ταμείων, και του σχετικού διοικητικού κόστους και φόρτου εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει όλες οι δηλώσεις δαπανών και όλες οι πράξεις να υπόκεινται σε διαχειριστικές επαληθεύσεις. Στο πλαίσιο μίας δήλωσης δαπανών ή πράξης που επιλέγεται για επαλήθευση, δεν χρειάζεται να επαληθεύονται όλα τα στοιχεία δαπανών και τα δικαιολογητικά έγγραφα ή παραστατικά. Οι ΔΑ/ΕΦ πρέπει να επικεντρώνουν τις επαληθεύσεις σε τομείς/στοιχεία που, σύμφωνα με την εκτίμησή τους, ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο.
- Ενώ η επαλήθευση των δαπανών κατά 100 % παραμένει θεωρητικά δυνατή, αυτό μπορεί να γίνει μόνο σε περιπτώσεις όπου το επίπεδο κινδύνου για τον προϋπολογισμό της Ένωσης είναι τόσο σοβαρό ώστε να επιβάλλει μια τέτοια προσέγγιση.
- Η εκτίμηση κινδύνου (για τον προσδιορισμό των πράξεων, των δηλώσεων δαπανών και των στοιχείων δαπανών που πρέπει να επαληθευτούν) θα πρέπει να καθορίζεται εκ των προτέρων και γραπτώς, και να υπόκειται σε αναθεώρηση.

² REFLECTION PAPER: «Risk based management verifications. Article 74 (2) CPR 2021-2027». EC Directorates-General. Employment, Social Affairs and Inclusion. Regional and Urban Policy. Joint Audit Directorate for Cohesion. CPRE_23-0005-01. 24 May 2023.

1.3 ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ

Βασικός στόχος των διαχειριστικών επαληθεύσεων είναι η επιβεβαίωση των ακόλουθων σημείων³:

1. τα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν παραδοθεί (πραγματική υλοποίηση της πράξης, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικής παράδοσης του προϊόντος ή της υπηρεσίας),
2. η πράξη είναι σύμφωνη με το εφαρμοστέο δίκαιο, το Πρόγραμμα και τους όρους για τη στήριξή της, ιδίως όσον αφορά:
 - την ακρίβεια και την πληρότητα της δήλωσης δαπανών από το δικαιούχο
 - την επιλέξιμη περίοδο
 - τη συμμόρφωση με το εγκεκριμένο ποσοστό συγχρηματοδότησης (κατά περίπτωση)
 - τη συμμόρφωση με τους σχετικούς κανόνες επιλεξιμότητας και τους ενωσιακούς και εθνικούς κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τη δημοσιότητα, τις απαιτήσεις ίσων ευκαιριών και την απαγόρευση των διακρίσεων, τη διαφάνεια και την πρόσβαση στα άτομα με αναπηρία, την ισότητα των φύλων, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και την πολιτική της Ένωσης για το περιβάλλον σύμφωνα με το άρθρο 11 και την παρ. 1 του άρθρου 191 της ΣΛΕΕ
 - τη συμμόρφωση με τους όρους και τις προϋποθέσεις του εγγράφου που καθορίζει τους όρους στήριξης (απόφαση ένταξης)
 - τις δηλωθείσες δαπάνες και την ύπαρξη της διαδρομής ελέγχου
 - την απουσία διπλής χρηματοδότησης.
3. όταν πρέπει να γίνει επιστροφή εξόδων στη βάση *πραγματικών* δαπανών, επαληθεύεται ότι:
 - οι δαπάνες που δηλώνουν οι δικαιούχοι έχουν πραγματοποιηθεί και πληρωθεί
 - υπάρχει χωριστό λογιστικό σύστημα ή κατάλληλη λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που σχετίζονται με την πράξη, που επιτρέπει ιδίως την επαλήθευση: (1) της ορθής κατανομής των δαπανών που σχετίζονται με τη συγχρηματοδοτούμενη πράξη και (2) ορισμένων κατηγοριών δαπανών που θεωρούνται επιλέξιμες μόνο εντός ορισμένων ορίων ή σε αναλογία με άλλες δαπάνες.
4. όταν πρέπει να γίνει επιστροφή εξόδων στη βάση *επιλογών απλοποιημένου κόστους (SCOs)*, επαληθεύεται ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για την επιστροφή των δαπανών στον δικαιούχο μέσω απλουστευμένων επιλογών κόστους (μοναδιαίες δαπάνες ή κατ' αποκοπή ποσά ή χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή).
5. όταν η χρηματοδότηση *δεν συνδέεται με δαπάνες (FNLC: financing not linked to costs)*, επαληθεύεται ότι έχουν εκπληρωθεί οι όροι για επιστροφή από την Επιτροπή ή έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα.

Υπάρχει θεμελιώδης διαφορά μεταξύ του σκοπού των *επαληθεύσεων (verifications)* που διενεργούνται από τις ΔΑ/ΕΦ και των *ελέγχων (audits)* που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου ή τις ελεγκτικές αρχές/ όργανα της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ). Οι διαχειριστικές επαληθεύσεις της ΔΑ/ΕΦ αποτελούν μέρος της λειτουργίας *εσωτερικού ελέγχου* στο πλαίσιο του ΣΔΕ: σκοπός τους είναι να επαληθεύσουν ότι τα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν παραδοθεί και ότι η πράξη είναι σύμφωνη με το εφαρμοστέο δίκαιο, το Πρόγραμμα και τους όρους για τη στήριξή της. Οι διαχειριστικές επαληθεύσεις αποσκοπούν στον *έγκαιρο* εντοπισμό και διόρθωση παρατυπιών, αστοχιών

³ «Methodological note for the assessment of management and control systems in the Member States». EC Directorates-General. Employment, Social Affairs and Inclusion. Regional and Urban Policy. Maritime Affairs and Fisheries. Migration and Home Affairs. CPRE_23-0007-01. 24 May 2023.

ή προβλημάτων, οπότε μπορούν να προλάβουν και να μειώσουν τη συχνότητα και την επίπτωση των παρατυπιών στους λογαριασμούς που υποβάλλονται στην ΕΕ. Οι έλεγχοι γίνονται εκ των υστέρων και εκτελούνται από ελεγκτές που είναι εξωτερικοί και ανεξάρτητοι από τη ΔΑ/ΕΦ. Αποσκοπούν στην παροχή ανεξάρτητης εύλογης βεβαιότητας σχετικά με την ορθή λειτουργία του ΣΔΕ και τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών που δηλώνονται στην Επιτροπή, οπότε μπορεί να δείξουν, μεταξύ άλλων, κατά πόσο οι διαχειριστικές επαληθεύσεις είναι κατάλληλες ως προς τον σχεδιασμό τους και κατά πόσο λειτουργούν αποτελεσματικά².

1.4 ΤΗΡΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 69 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, ο βασικός κανόνας για την τήρηση στοιχείων και εγγράφων, είναι ότι θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλα συστήματα και διαδικασίες, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι όλα τα έγγραφα που απαιτούνται για τη διαδρομή ελέγχου όπως ορίζεται στο παράρτημα XIII του Κανονισμού, διατηρούνται στο κατάλληλο επίπεδο και σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 82 σχετικά με τη διαθεσιμότητα των εγγράφων.

Ειδικά για τις διαδικασίες διαχειριστικών επαληθεύσεων (διοικητικών επαληθεύσεων δαπανών και επιτόπιων επαληθεύσεων πράξεων), αυτό σημαίνει ότι:

- ✓ η ΔΑ/ΕΦ πρέπει να τηρεί όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που σχετίζονται με τη διενέργειά τους και με τη συνέχεια που δόθηκε στα ευρήματα που εντόπισε
- ✓ η ΔΑ/ΕΦ πρέπει να διασφαλίζει ότι όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα που αφορούν στις δηλωθείσες δαπάνες για μια πράξη, σε ηλεκτρονική ή/και έντυπη μορφή, διατηρούνται στο κατάλληλο επίπεδο και αυτό για πενταετή περίοδο από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η τελευταία πληρωμή από τη ΔΑ στον δικαιούχο⁴
- ✓ οι δικαιούχοι πρέπει να επισυνάπτουν τα έγγραφα που απαιτούνται (σε ηλεκτρονική μορφή) στα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούν οι ΔΑ/ΕΦ, σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 69 και το παράρτημα XIV του Κανονισμού (σημείο 1.5). *Η συστηματική επισύναψη αποδεικτικών εγγράφων από το δικαιούχο, συνιστάται ακόμη και αν, δεν τεθούν σε διοικητική επαλήθευση όλες οι δαπάνες που έχει υποβάλει στη ΔΑ/ΕΦ.* Αυτό αφενός διευκολύνει την πρόσβαση σε κάθε είδους μελλοντική επαλήθευση ή έλεγχο, αφετέρου μπορεί να μειώσει σημαντικά τον διοικητικό και υλικοτεχνικό φόρτο για τους δικαιούχους.²

Η διαθεσιμότητα των απαιτούμενων αποδεικτικών εγγράφων στα πληροφοριακά συστήματα των ΔΑ/ΕΦ ενισχύει και την εφαρμογή της αρχής του ενιαίου ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού. Η Επιτροπή και η Αρχή Ελέγχου, ενόψει των δικών τους ελέγχων, πρέπει να χρησιμοποιούν *πρώτα* όλες τις πληροφορίες που υπάρχουν στα πληροφοριακά αυτά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων τυχόν διαχειριστικών επαληθεύσεων που έχουν διενεργηθεί, ενώ θα πρέπει να ζητούν και να λαμβάνουν από τους δικαιούχους πρόσθετα έγγραφα και αποδεικτικά στοιχεία, μόνο όταν, βάσει της επαγγελματικής κρίσης των ελεγκτών, αυτό απαιτείται, για να τεκμηριωθούν αξιόπιστα συμπεράσματα ελέγχου και η τεκμηρίωση που είναι διαθέσιμη σε επίπεδο ΔΑ/ΕΦ δεν επαρκεί για την εξαγωγή των εν λόγω συμπερασμάτων.²

⁴ Με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις (βλ. άρθρο 82 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060)

2. ΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΔΕ 2021-2027

2.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ

Λαμβάνοντας υπόψη τις κανονιστικές απαιτήσεις και τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΕ, όπως αποτυπώθηκαν παραπάνω, το γενικό πλαίσιο για τις διαχειριστικές επαληθεύσεις στο ΣΔΕ των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 21-27 συνοψίζεται στα εξής:

- ❑ Στις πράξεις *πλην κρατικών ενισχύσεων*, ο προγραμματισμός και η διενέργεια των διαχειριστικών επαληθεύσεων (διοικητικών επαληθεύσεων δαπανών και επιτόπιων επαληθεύσεων πράξεων) βασίζεται σε *εκτίμηση κινδύνου*, μέσω της οποίας προσδιορίζονται οι πράξεις, οι δηλώσεις δαπανών και τα στοιχεία δαπανών που πρέπει να επαληθευτούν.

Η μεθοδολογία αυτή αποτυπώνεται αναλυτικά στις Οδηγίες: «*Ο.3 Μεθοδολογία για τη διενέργεια διαχειριστικών επαληθεύσεων σε πράξεις (πλην ΚΕ) στη βάση εκτίμησης κινδύνου*» του Εγχειριδίου Διαδικασιών ΣΔΕ 21-27, και εφαρμόζεται, κατά το μεγαλύτερο μέρος της, μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ).

Η ΔΑ/ΕΦ είναι υπεύθυνη τόσο για την εφαρμογή των επαληθεύσεων βάσει κινδύνου, όσο και για την οργάνωση των διοικητικών ικανοτήτων και των πόρων της, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι διαχειριστικές επαληθεύσεις καλύπτουν τους εντοπισθέντες κινδύνους και διενεργούνται εγκαίρως, το αργότερο πριν από την υποβολή των λογαριασμών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ).

- ❑ Στις *πράξεις κρατικών ενισχύσεων* επιλέγεται η επαλήθευση των δαπανών κατά 100 % χωρίς εφαρμογή της μεθοδολογίας εκτίμησης κινδύνου πράξεων, για τους εξής λόγους:
 - Στις δράσεις κρατικών ενισχύσεων παρουσιάζεται σημαντική ανομοιομορφία ανάλογα με τον κλάδο, τον τόπο εγκατάστασης (αστικές, ημιαστικές, αγροτικές περιοχές), τη χρονική περίοδο επένδυσης (οικονομική κρίση, κλπ) καθώς και τη φάση του οικονομικού κύκλου των επιχειρήσεων. Δεδομένου ότι τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά μεταβάλλονται σημαντικά στο πλαίσιο κάθε δράσης, δεν μπορεί να διασφαλιστεί αντιπροσωπευτικότητα στο εκάστοτε δείγμα.
 - Η μη διενέργεια διοικητικών επαληθεύσεων στο 100% από τις ΔΑ/ΕΦ ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του ρίσκου η οποία μπορεί να οδηγήσει, κατά τη διεξαγωγή ελέγχων από την Αρχή Ελέγχου, σε εύρεση σφαλμάτων πάνω από κάποια όρια έτσι ώστε να θεωρηθούν στατιστικά σημαντικά, και να αυξήσουν το κίνδυνο ως προς τον προϋπολογισμό της Ένωσης.

2.2 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΛΗΝ ΚΕ

Οι διοικητικές επαληθεύσεις δαπανών πραγματοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική πρόοδο των πράξεων και διενεργούνται μετά την υποβολή των δηλώσεων δαπανών από τον δικαιούχο και πριν από τη συμπερίληψη αυτών στις αιτήσεις πληρωμής προς την ΕΕ.

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα παραπάνω, οι διοικητικές επαληθεύσεις δαπανών στο πλαίσιο των πράξεων πλην ΚΕ, δεν είναι καθολικές, αλλά επικεντρώνονται σε στοιχεία κινδύνου. Με βάση τη μεθοδολογία που περιγράφεται αναλυτικά στις *Οδηγίες Ο.3*, οι δικαιούχοι υποβάλλουν μέσω ΟΠΣ τις δηλώσεις δαπανών με τα απαιτούμενα αποδεικτικά έγγραφα, ενώ η ΔΑ/ΕΦ επαληθεύει διοικητικά *όσες δηλώσεις δαπανών* προκύπτουν προς διοικητική επαλήθευση με βάση τους κανόνες και τα κριτήρια που τίθενται στη μεθοδολογία.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα και με τη σχετική Διαδικασία «*Δ.ΙΙ_5: Διοικητική επαλήθευση δαπανών (πράξεις πλην ΚΕ)*», για κάθε ενταγμένη πράξη:

Ο δικαιούχος υποβάλλει μέσω ΟΠΣ, Δελτία Δήλωσης Δαπανών (ΔΔΔ) προκειμένου να δηλώσει τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες σε σχέση με το αντίστοιχο φυσικό αντικείμενο που έχει υλοποιήσει.

Η ΔΑ/ΕΦ, μέσω των διοικητικών επαληθεύσεων δαπανών στη βάση της *μεθοδολογίας εκτίμησης κινδύνου*:

- ✓ εξετάζει κάθε ΔΔΔ που έχει προκύψει/ αποφασιστεί ότι πρέπει να επαληθευτεί διοικητικά, ως προς την ορθότητα συμπλήρωσης και ως προς την πληρότητα των συνοδευτικών εγγράφων, και
- ✓ στο πλαίσιο αυτού του ΔΔΔ, έχοντας προσδιορίσει το εύρος των δαπανών που θα εξετάσει, επαληθεύει ότι οι δηλωθείσες δαπάνες καλύπτουν τις απαιτήσεις που αναφέρονται αναλυτικά στη Διαδικασία Δ.ΙΙ_5.

Η ΔΑ/ΕΦ επιβεβαιώνει ως νόμιμες και κανονικές, *και το μέρος των υποβληθεισών δαπανών που δεν προκύπτουν προς διοικητική επαλήθευση*, καθώς με την εφαρμογή της μεθοδολογίας στη βάση εκτίμησης κινδύνου κρίνεται ότι η ΔΑ/ΕΦ έχει αποκομίσει εύλογη βεβαιότητα, οπότε οι δαπάνες αυτές μπορούν επίσης να περιληφθούν στις αιτήσεις πληρωμής προς την ΕΕ.

Η Διαδικασία ΔΙΙ_5 περιγράφει αναλυτικά τους στόχους και το αντικείμενο των διοικητικών επαληθεύσεων δαπανών, τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και τις λειτουργικές ροές διενέργειάς τους έως και την τεκμηρίωση και το χειρισμό των αποτελεσμάτων τους (όπως, διορθώσεις ή/και ανακτήσεις ή ΜΟΠ κλπ σε περίπτωση εντοπισμού παρατυπιών⁵).

Αποδεικτικά έγγραφα κατά τη διοικητική επαλήθευση δαπανών

Η ΔΑ/ΕΦ, για να διενεργήσει σωστά τη διοικητική επαλήθευση των δαπανών, θα πρέπει να έχει προσδιορίσει τα αποδεικτικά έγγραφα που απαιτείται να υποβάλλονται από το δικαιούχο. Τα έγγραφα αυτά πρέπει να είναι πλήρη και κατάλληλα, ώστε να δίνουν τη δυνατότητα στη ΔΑ/ΕΦ: α) να επαληθεύσει τις δαπάνες, ιδίως την πραγματοποίησή τους σε σχέση με την εκτέλεση του αντίστοιχου φυσικού αντικείμενου, και β) να μπορεί να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα για τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών.

Λαμβάνοντας υπόψη τις κανονιστικές απαιτήσεις και τις συστάσεις της ΕΕ ως προς την τήρηση των στοιχείων για τους λόγους που αναφέρονται στην ενότητα 1.4, στο πλαίσιο της διοικητικής επαλήθευσης, ο δικαιούχος οφείλει να επισυνάπτει στο ΟΠΣ, σε *κάθε ΔΔΔ* του υποέργου, τα απαιτούμενα αποδεικτικά έγγραφα, *ακόμη και αν, δεν τεθούν σε διοικητική επαλήθευση όλες οι δαπάνες που έχει υποβάλλει. Εξαιρέση αποτελούν αρχεία μεγάλου όγκου*, που αφορούν μόνο υποέργα είδους «5011 Ειδικές Περιπτώσεις ΕΚΤ+». Αυτά τα αρχεία μπορεί να μην επισυνάπτονται σε κάθε ΔΔΔ στο ΟΠΣ, ωστόσο, πρέπει να είναι άμεσα διαθέσιμα από τον δικαιούχο σε ηλεκτρονική μορφή, ώστε να δοθούν, όποτε αυτό ζητηθεί, ανεξαρτήτως δείγματος.

Η ΔΑ/ΕΦ προσδιορίζει τα απαιτούμενα αποδεικτικά έγγραφα/αρχεία σύμφωνα με τα παραπάνω (λίστα εγγράφων που πρέπει να επισυνάπτονται σε κάθε ΔΔΔ στο ΟΠΣ, λίστα άμεσα διαθέσιμων αρχείων για ΥΕ είδους 5011-όποτε αυτό ζητηθεί), και κατά τη διαδικασία έγκρισης του Τεχνικού Δελτίου Υποέργου (ΤΔΥ), τα αποτυπώνει στο Τμήμα Ε' αυτού, ώστε να λάβει γνώση ο δικαιούχος πριν αρχίσει να υποβάλλει ΔΔΔ.

Για τον προσδιορισμό των εγγράφων/αρχείων, στις περιπτώσεις που δηλώνονται δαπάνες στη βάση πραγματικού κόστους, έχουν εκδοθεί οι *Οδηγίες «Ο.ΙΙ.5_1 Αποδεικτικά έγγραφα και κύρια σημεία επαλήθευσης κατά τη διοικητική επαλήθευση πραγματικών δαπανών»*, που συνοδεύουν τη Διαδικασία Δ.ΙΙ_5.

⁵ Σύμφωνα με την ΚΥΑ 5483/30.01.2023 (Β' 390) (Σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων)

2.3 ΕΠΙΤΟΠΙΕΣ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΠΛΗΝ ΚΕ

Οι επιτόπιες επαληθεύσεις πράξεων πλην ΚΕ διενεργούνται στη βάση προγράμματος που καταρτίζει η ΔΑ/ΕΦ ανά εξαμήνο, σύμφωνα με τη διαδικασία «ΔΙΙ_7: Πρόγραμμα επιτόπιων επαληθεύσεων (πράξεις πλην ΚΕ)». Για την κατάρτιση αυτού του προγράμματος και, με βάση την κανονιστική απαίτηση οι επαληθεύσεις να έχουν διενεργηθεί πριν την υποβολή των λογαριασμών στην ΕΕ, η ΔΑ/ΕΦ:

- ✓ εφαρμόζει τη μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί για τη διενέργεια των διαχειριστικών επαληθεύσεων στη βάση εκτίμησης κινδύνου (*Οδηγίες Ο.3*), η οποία περιγράφει αναλυτικά τα βήματα επιλογής των πράξεων που πρέπει να επαληθευτούν επιτοπίως, στη βάση προσδιορισμού δείγματος αλλά και άλλων παραμέτρων (όπως άυλο φυσικό αντικείμενο, σημαντικά προβλήματα, κλπ), ενώ
- ✓ λαμβάνει υπόψη τη βέλτιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της, και την κατά το δυνατόν ομαλή κατανομή των επιτόπιων επαληθεύσεων στη διάρκεια της κάθε λογιστικής χρήσης ώστε να διασφαλίζεται η έγκαιρη ολοκλήρωσή τους.

Το πρόγραμμα αυτό δύναται να τροποποιείται μεταξύ των εξαμήνων, όταν υπάρχει ανάγκη να συμπληρωθεί με έκτακτες επαληθεύσεις (βλ. ΔΙΙ_7).

Οι επιτόπιες επαληθεύσεις καλύπτουν ιδίως τους κινδύνους που σχετίζονται με την παράδοση του προϊόντος ή της παρεχόμενης εργασίας/υπηρεσίας σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της απόφασης ένταξης, τη φυσική πρόοδο και την τήρηση των κανόνων της ΕΕ για την προβολή και την επικοινωνία⁶. Επίσης περιλαμβάνουν τον έλεγχο του κατά πόσον ο δικαιούχος παρέχει ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τη φυσική και οικονομική εκτέλεση της πράξης (συμπεριλαμβανομένων των δεικτών εκροών και/ή αποτελεσμάτων). Επομένως, γίνεται σαφές ότι οι επιτόπιες επαληθεύσεις πρέπει να διενεργούνται κατά προτίμηση όταν η πράξη βρίσκεται σε εξέλιξη, τόσο όσον αφορά τη φυσική όσο και την οικονομική της πρόοδο^{2, 3}.

Σύμφωνα με τη Διαδικασία ΔΙΙ_8: *Επιτόπια επαλήθευση (πράξεις πλην ΚΕ)*, η ΔΑ/ΕΦ προβαίνει σε συγκεκριμένες ενέργειες για τη διενέργεια κάθε επιτόπιας επαλήθευσης που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμά της:

- ⇒ προσδιορίζει το αντικείμενο επαλήθευσης, στη βάση και των στόχων/ απαιτήσεων που αφορούν τις επιτόπιες επαληθεύσεις, και
- ⇒ συγκροτεί όργανο επιτόπιας επαλήθευσης, το οποίο αναλαμβάνει την προετοιμασία διενέργειας της επαλήθευσης (μελέτη στοιχείων και φακέλου πράξης, λίστα σημείων επαλήθευσης, ενημέρωση δικαιούχου, κλπ), την πραγματοποίηση της επαλήθευσης και τη σύνταξη της έκθεσης με τις διαπιστώσεις και τα σχετικά συμπεράσματα.

Η Διαδικασία ΔΙΙ_8 περιγράφει αναλυτικά τους στόχους και το αντικείμενο των επιτόπιων επαληθεύσεων, τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων και ατόμων, καθώς και τις λειτουργικές ροές διενέργειάς τους έως και την τεκμηρίωση και το χειρισμό των αποτελεσμάτων τους. Για τη διευκόλυνση της προετοιμασίας και του έργου της ΔΑ/ΕΦ, η διαδικασία συνοδεύεται από σχετικά τυποποιημένα έντυπα, μεταξύ των οποίων και η γενική λίστα επιτόπιας επαλήθευσης ΔΙΙ.8_0 με τα σημεία που πρέπει να επαληθεύονται επιτόπια. Η λίστα αυτή, όταν κρίνεται σκόπιμο, δύναται να προσαρμόζεται από τη ΔΑ/ΕΦ (π.χ. σε περίπτωση έκτακτης επαλήθευσης με συγκεκριμένο στόχο/αντικείμενο) ή να συμπληρώνεται με πιο εξειδικευμένες λίστες (όπως η ΔΙΙ.8_1 που αφορά σε τεχνικά έργα).

⁶ Σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων της ΕΕ σχετικά με τα μέτρα προβολής και επικοινωνίας, αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε ακύρωση έως και 3 % της στήριξης από τα Ταμεία από τη ΔΑ/ΕΦ [βλ. παρ. 3, άρθρο 50 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060]

2.4 ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων (ΚΕ), οι επαληθεύσεις διενεργούνται από τη ΔΑ/ΕΦ μετά την υποβολή αιτήματος καταβολής ενίσχυσης από τον δικαιούχο, το οποίο συνοδεύεται από τα αναγκαία πληροφοριακά στοιχεία και δικαιολογητικά σύμφωνα με τους όρους της πρόσκλησης ή/και του σχετικού οδηγού της δράσης/προγράμματος.

Σκοπός διενέργειά τους είναι η επαλήθευση της συμμόρφωσης του δικαιούχου με τους όρους της Απόφασης Χρηματοδότησης/ Ένταξης Πράξης αναφορικά με την υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, τους δείκτες και τα δεδομένα συμμετεχόντων ΕΚΤ+ (microdata), καθώς και την επαλήθευση της πραγματοποίησης των δαπανών που δηλώνει ο δικαιούχος προκειμένου να του καταβληθεί η ενίσχυση.

Οι επαληθεύσεις σε πράξεις ΚΕ μπορεί να είναι διοικητικές ή/και επιτόπιες. Η επιτόπια επαλήθευση διενεργείται προκειμένου να ελεγχθούν τα στοιχεία υλοποίησης μιας πράξης τα οποία δεν είναι δυνατό να εξακριβωθούν μέσω της διοικητικής επαλήθευσης (πχ. λειτουργικότητα των στοιχείων της πράξης ή του συνόλου της, παραλαβή των προϊόντων/ παραδοτέων σε πλήρη συμμόρφωση με την Απόφαση Χρηματοδότησης, κλπ).

Ως γενικός κανόνας, καμία πράξη ΚΕ δεν μπορεί να εξαιρεθεί από το να αποτελέσει αντικείμενο επιτόπιας επαλήθευσης. Είναι ωστόσο δυνατό να προβλεφθεί η διενέργεια διοικητικής επαλήθευσης για πράξεις (συνήθως μικρού προϋπολογισμού) που το αντικείμενο ελέγχου, λόγω της φύσης του, παρέχει υψηλό επίπεδο ασφάλειας (πχ. όταν ο δικαιούχος υποβάλλει το σύνολο της αναγκαίας τεκμηρίωσης και όταν η τεκμηρίωση αυτή παρέχει αξιόπιστη εικόνα εκπλήρωσης των σημείων ελέγχου). Στην περίπτωση αυτή οι διοικητικές επαληθεύσεις πράξεων στο πλαίσιο μιας προκήρυξης/ δράσης, μπορούν να συμπληρωθούν από επιτόπιες, στη βάση δειγματοληψίας. Η ΔΑ/ΕΦ καταγράφει κάθε φορά τη σχετική μεθοδολογία επιλογής του δείγματος.

Οι στόχοι και το αντικείμενο των επαληθεύσεων σε πράξεις ΚΕ, οι αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και οι λειτουργικές ροές διενέργειάς τους έως και την τεκμηρίωση και το χειρισμό των αποτελεσμάτων τους περιγράφονται αναλυτικά στη *Διαδικασία ΔΙΙ_8_ΚΕ: Διοικητική και επιτόπια επαλήθευση/πιστοποίηση - καταβολή ενίσχυσης (πράξεις ΚΕ)*.

2.5 ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΣΤΟΧΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ

Το Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ 2021-2027 περιλαμβάνει ένα πλέγμα διαδικασιών, λειτουργικών ροών και μηχανισμών αναφοράς που σχετίζονται, *άμεσα ή έμμεσα*, με τις διαχειριστικές επαληθεύσεις, ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι που αναφέρονται στην ενότητα 1.3.

Η εφαρμογή των διαδικασιών αυτών σε συνδυασμό με τη λειτουργία των πληροφορικών συστημάτων, κυρίως του ΟΠΣ και του ΟΠΣΚΕ, αποτελούν *δικλίδες* που στοχεύουν στην πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διόρθωση αστοχιών, αποκλίσεων και παρατυπιών.

Εκτός από τις βασικές Διαδικασίες, οδηγίες και έντυπα για τις διοικητικές επαληθεύσεις δαπανών και τις επιτόπιες επαληθεύσεις που αναφέρονται στις ενότητες 2.2 έως 2.4 παραπάνω, ισχύουν τα εξής:

Μέρος των στόχων που αναφέρονται στην ενότητα 1.3, όπως η συμμόρφωση με τους όρους του Προγράμματος και με το εγκεκριμένο ποσοστό συγχρηματοδότησης ή τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων, βιώσιμης ανάπτυξης, ίσων ευκαιριών και αποφυγής διακρίσεων, με την προσβασιμότητα σε άτομα με αναπηρία και στα εμποδιζόμενα άτομα, με το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΧΘΔ) της ΕΕ, κλπ, καθώς και η κάλυψη των προϋποθέσεων επιλεξιμότητας⁷, διασφαλίζεται μέσω της αξιολόγησης

⁷ ΥΑ 114947/29-11-2022 (Β' 6132) «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027»

που προβλέπεται και διενεργείται από τη ΔΑ/ ΕΦ για την επιλογή και ένταξη των πράξεων (βλ. και σχετικές *Διαδικασίες ΔΙ_2, ΔΙ_2_ΚΕ και οδηγίες Ο.Ι.1_1 για την αξιολόγηση των προτάσεων*, που συνοδεύονται από υποστηρικτικές λίστες για επιμέρους υποχρεώσεις, όπως για τη συμμόρφωση με τον ΧΘΔ).

Επιπλέον, στο Εγχειρίδιο περιλαμβάνονται διακριτές διαδικασίες διακήρυξης, σύμβασης και τροποποίησης σύμβασης (ΔΙΙ_2 έως ΔΙΙ_4). Σκοπός των σχετικών διαδικασιών είναι ο έλεγχος της τήρησης του ενωσιακού και εθνικού θεσμικού πλαισίου ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, καθώς και η ανίχνευση τυχόν αποκλίσεων από αυτούς, προκειμένου, να διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, η τήρηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, απαγόρευσης των διακρίσεων, προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία, διαφάνειας, ελεύθερης κυκλοφορίας και του ανταγωνισμού, καθώς και η επιλεξιμότητα των δαπανών. Οι ως άνω διαδικασίες του ΣΔΕ συνοδεύονται από εξειδικευμένες λίστες ελέγχου.

Όσον αφορά στην πρόληψη και καταπολέμηση φαινομένων απάτης, κατά την εφαρμογή των διαδικασιών για τις διαχειριστικές επαληθεύσεις και τους ελέγχους των δημοσίων συμβάσεων, οι ΔΑ/ ΕΦ είναι δυνατό να εντοπίσουν ενδείξεις απάτης (παρατυπίες με ενδεχόμενη πρόθεση), λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις και οδηγίες που περιλαμβάνονται σε έγγραφα της ΕΕ για τις κόκκινες σημαίες και την ανίχνευση ύποπτων περιστατικών. Βασικά έγγραφα που αξιοποιούνται ήδη από την προγραμματική περίοδο 2014-2020, είναι τα ακόλουθα:

- Ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με τους δείκτες απάτης για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ (COCOF 09/003/00-EL)
- Εντοπισμός πλαστών εγγράφων στον τομέα των διαρθρωτικών δράσεων - Πρακτικός οδηγός για τις ΔΑ (COCOLAF, OLAF, Νοέμβριος 2013)
- Εντοπισμός συγκρούσεων συμφερόντων σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων για διαρθρωτικές δράσεις - Πρακτικός οδηγός (COCOLAF, OLAF, Νοέμβριος 2013).

Οι ενδείξεις απάτης που εντοπίζονται από τις ΔΑ/ΕΦ, εξετάζονται περαιτέρω μέσω της διακριτής Διαδικασίας ΔΙΙΙΙ_2, η οποία εφαρμόζεται σε περίπτωση ένδειξης απάτης.

Για τη γνωστοποίηση των παρατυπιών στην ΕΕ, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060, εφαρμόζεται η Διαδικασία ΔΙΙΙ_3 «Αναφορά Παρατυπιών στην ΕΕ». Η διαβίβαση των στοιχείων για παρατυπίες, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων υπονομιών απάτης και απάτης γίνεται αποκλειστικά μέσω του Συστήματος Διαχείρισης Παρατυπιών (Irregularity Management System-IMS) της Επιτροπής.

Η εφαρμογή των Διαδικασιών του ΣΔΕ υποστηρίζεται από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ), το οποίο συνεχίζει να λειτουργεί και στη νέα προγραμματική περίοδο, ως εργαλείο διαχείρισης, αλλά και ως μέσο καταχώρισης και ηλεκτρονικής ανταλλαγής των απαιτούμενων δεδομένων, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060. Ειδικά για τις πράξεις κρατικών ενισχύσεων, χρησιμοποιούνται και τα πληροφοριακά συστήματα ΟΠΣΚΕ και Σώρευσης (ΠΣΣΚΕΗΣ).

Τα στοιχεία που είναι καταχωρημένα στα παραπάνω πληροφοριακά συστήματα δύναται να αξιοποιούνται για την πρόληψη, τον εντοπισμό, τη διόρθωση και την αναφορά των παρατυπιών, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων απάτης.

Σημειώνεται ότι στο ΟΠΣ και στο ΟΠΣΚΕ συλλέγονται και αποθηκεύονται ηλεκτρονικά δεδομένα *και για τους πραγματικούς δικαιούχους* των πράξεων (beneficial owners)», σύμφωνα με τις σχετικές οδηγίες Ο.Ι.1_3 που περιλαμβάνονται στο Εγχειρίδιο ΣΔΕ 21-27.

Όσον αφορά στην αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης της μιας δαπάνης από άλλο Πρόγραμμα/τα, το ΟΠΣ εφαρμόζει δικλίδες ασφαλείας αρχής γενομένης από το στάδιο υποβολή πρότασης από τον δικαιούχο.

Οι δικαιούχοι έχουν μοναδικό κωδικό ταυτοποίησης στο ΟΠΣ ώστε να διευκολύνεται η αναζήτηση πληροφόρησης για τα έργα τους από τις ΔΑ. Μέσω του *υποσυστήματος αναφορών* είναι δυνατή η παροχή συνολικών στοιχείων τα έργα ενός δικαιούχου στο σύνολο των χρηματοδοτικών μηχανισμών που παρακολουθούνται μέσω ΟΠΣ ΕΣΠΑ, ΤΑΑ, ΕΠΑ, ΕΟΧ κ.λπ.

Κατά την εκτέλεση των πληρωμών στο πληροφοριακό σύστημα του ΠΔΕ (e - ΠΔΕ) εφαρμόζεται έλεγχος μοναδικότητας για τα παραστατικά δαπάνης. Τα παραστατικά που εκδίδονται από το e-ΠΔΕ μεταφέρονται στο ΟΠΣ μέσω διαλειτουργικότητας. Επιπρόσθετα στο στάδιο της δήλωσης των δαπανών στο ΟΠΣ από το δικαιούχο εφαρμόζονται έλεγχοι μοναδικότητας για τα παραστατικά των δαπανών και των πληρωμών. Μέσω της τήρησης των δεδομένων παραστατικών σε ενιαία βάση για όλες τις πηγές χρηματοδότησης που υποστηρίζονται από το ΟΠΣ, διασφαλίζεται η αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης. Παράλληλα η δομή του ΟΠΣ επιτρέπει την διασταύρωση και το εντοπισμό στοιχείων για όλες τις παραπάνω πηγές χρηματοδότησης.

Επιπλέον, για την άντληση και ανταλλαγή πληροφοριών που σχετίζονται με την παρακολούθηση και τον έλεγχο των πράξεων, διασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων του ΕΣΠΑ με άλλα συστήματα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 59 του ν. 4914/2022.

3. ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Στην Απόφαση Ένταξης ή στην Απόφαση Χρηματοδότησης μίας πράξης που περιλαμβάνει επένδυση σε υποδομή ή παραγωγική επένδυση τίθενται όροι για τη διατήρηση της συνεισφοράς από το Πρόγραμμα που σχετίζονται με τη διατήρηση της πράξης και μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησής της. Στόχος αυτών των όρων οι οποίοι προσδιορίζονται στο άρθρο 65 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 είναι να εξασφαλίζεται ότι οι επενδύσεις σε υποδομές ή παραγωγικές επενδύσεις θα έχουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα και θα αποτρέπουν τη χρησιμοποίηση των Ταμείων για δημιουργία αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος⁸.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 65 του Καν. (ΕΕ) 2021/1060, για πράξεις οι οποίες περιλαμβάνουν επένδυση σε υποδομή ή παραγωγική επένδυση, η συνεισφορά των Ταμείων *επιστρέφεται* εάν, εντός πέντε (5) ετών από την τελική πληρωμή στο δικαιούχο ή της προθεσμίας που ορίζεται στους κανόνες κρατικών ενισχύσεων, διαπιστωθεί οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:

- α) παύση ή μεταφορά παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιφέρειας επιπέδου NUTS 2 στην οποία έλαβε στήριξη
- β) αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής η οποία παρέχει σε εταιρεία ή δημόσιο φορέα αδικαιολόγητο πλεονέκτημα
- γ) ουσιαστική μεταβολή η οποία επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή τους όρους υλοποίησης και θα μπορούσε να υπονομεύσει τους αρχικούς της στόχους.

Αυτές οι δεσμεύσεις/ υποχρεώσεις του δικαιούχου ή του φορέα που έχει την ευθύνη της λειτουργίας της υποδομής, καθώς και η προβλεπόμενη διάρκεια τήρησής τους καταγράφεται στην *Απόφαση Ένταξης (Υποχρεώσεις Δικαιούχων)* ή/ και στην *Απόφαση Ολοκλήρωσης της πράξης*.

Η επαλήθευση της τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων που έχει ο δικαιούχος πραγματοποιείται με ευθύνη της αρμόδιας ΔΑ/ΕΦ, μετά την ολοκλήρωση της πράξης, σύμφωνα με τις Διαδικασίες του

⁸ Βλ. και αιτιολογική σκέψη 47 στο προοίμιο (έχοντας υπόψη) του Κανονισμού.

Εγχειριδίου ΣΔΕ: ΔΙΙ_12: Επαλήθευση μακροχρόνιων υποχρεώσεων για πράξεις πλην ΚΕ και ΔΙΙ_12_ΚΕ: Επαλήθευση μακροχρόνιων υποχρεώσεων για πράξεις ΚΕ..

4. ΑΝΑΘΕΣΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ

Οι διαχειριστικές επαληθεύσεις διενεργούνται κατά κανόνα από άτομα των Διαχειριστικών Αρχών (ΔΑ) ή των Ενδιαμέσων Φορέων (ΕΦ), εφόσον οι ΕΦ έχουν οριστεί και έχουν αναλάβει σχετικά καθήκοντα. Κατά την ανάθεση καθηκόντων επαλήθευσης, η αρμόδια ΔΑ/ΕΦ θα πρέπει να διασφαλίζει την απαραίτητη διάκριση καθηκόντων μεταξύ των λειτουργιών της επαλήθευσης και της αξιολόγησης για την επιλογή μίας συγκεκριμένης πράξης. Η διάκριση καθηκόντων θα πρέπει να εξασφαλίζεται τουλάχιστον σε επίπεδο φυσικού προσώπου.

Επίσης, η ΔΑ/ΕΦ θα πρέπει να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων όπως αυτή ορίζεται στην παρ. 3 του άρθρου 61 του Δημοσιονομικού Κανονισμού (Καν ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046, ώστε να διασφαλίζεται η αμερόληπτη και αντικειμενική εκτέλεση της επαλήθευσης. Ειδικότερα, σύγκρουση συμφερόντων υφίσταται όταν η αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου, που συμμετέχει στην εκτέλεση του προϋπολογισμού, υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή από οποιοδήποτε άλλο άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον.

Με βάση τα παραπάνω για την ανάθεση καθηκόντων επαλήθευσης, θα πρέπει να εξασφαλίζονται τα εξής:

- μη συμμετοχή των στελεχών που συμμετείχαν στην αξιολόγηση μιας πράξης σε όργανα επαλήθευσης της ίδιας πράξης
- απουσία οιαδήποτε σχέσης του στελέχους που επιφορτίζεται με καθήκοντα επαλήθευσης από την οποία να απορρέει κοινό συμφέρον/όφελος με τον δικαιούχο ή με ανάδοχο/υπεργολάβο της πράξης
- απουσία συγγενικής σχέσης με πρόσωπο που συμμετέχει υπό οποιαδήποτε ιδιότητα στην υλοποίηση της πράξης.

Στο πλαίσιο αυτό, τα άτομα που αναλαμβάνουν καθήκοντα επαλήθευσης συμπληρώνουν δήλωση μη σύγκρουσης συμφερόντων είτε σε έντυπη είτε σε ηλεκτρονική μορφή (βλ. σχετικές Διαδικασίες Εγχειριδίου ΣΔΕ).

Όταν παρουσιάζεται αυξημένος διοικητικός φόρτος ή όταν οι δαπάνες προς επαλήθευση αφορούν πράξεις τεχνικά σύνθετες, οι φορείς διαχείρισης που διαπιστώνουν ότι δεν έχουν επαρκείς ανθρώπινους πόρους ή την απαιτούμενη τεχνογνωσία και εξειδίκευση για να πραγματοποιήσουν τις επαληθεύσεις, μπορούν να αναθέτουν μέρος των εργασιών αυτών σε εξωτερικούς συνεργάτες/φορείς υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν επαρκείς αποδείξεις για την επάρκεια των εν λόγω εξωτερικών φορέων⁹. Για τις αναθέσεις πρέπει να τηρούνται οι γενικές αρχές και διατάξεις του ενωσιακού και εθνικού θεσμικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων στο οποίο υπάγονται, να εφαρμόζονται οι κανόνες περί αποφυγής της τεχνητής κατάτμησης κ.λ.π.

5. ΕΠΑΡΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ 21-27 και τα πληροφοριακά συστήματα ΟΠΣ και ΟΠΣΚΕ έχουν αναπτυχθεί ώστε να διασφαλίζεται επαρκής διαδρομή ελέγχου για την τήρηση των απαιτούμενων στοιχείων και εγγράφων στο *κατάλληλο επίπεδο* (ΔΑ/ΕΦ, Λογιστική Αρχή-ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης,

⁹ παρ. 6 άρθρο 39 ν. 4914/22

δικαιούχος, κλπ) και τη διαθεσιμότητά τους, σύμφωνα με τις κανονιστικές απαιτήσεις που αναφέρονται στην ενότητα 1.4 του παρόντος.

Όσον αφορά στο επίπεδο του δικαιούχου, σημειώνεται ότι η υποχρέωση τήρησης στοιχείων και εγγράφων γνωστοποιείται καταρχάς μέσω της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, και με την επιλογή της πράξης, αποτελεί όρο στην απόφαση ένταξής της. Επιπλέον, η ΔΑ/ΕΦ, κατά τη διαδικασία ελέγχου και έγκρισης του Τεχνικού Δελτίου Υποέργου (ΤΔΥ), στο Τμήμα Ε' αυτού, αποτυπώνει τα αποδεικτικά έγγραφα που απαιτείται να υποβάλλει ο δικαιούχος για να διενεργηθεί σωστά η διοικητική επαλήθευση των δαπανών. Συνοπτικά, ο δικαιούχος πρέπει:

- να τηρεί και να ενημερώνει φάκελο πράξης με όλα τα στοιχεία που αφορούν στην εκτέλεση της πράξης έως την ολοκλήρωση, την αποπληρωμή και τη λειτουργία της. Στο φάκελο της πράξης πρέπει να τηρούνται όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα σχετικά με τις δαπάνες και τους ελέγχους για διάστημα πέντε (5) ετών, από την 31 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η τελευταία πληρωμή προς το δικαιούχο ή για την περίοδο που προσδιορίζεται στους κανόνες κρατικών ενισχύσεων (για πράξεις ήσσονος σημασίας). Η ΔΑ/ΕΦ ενημερώνει τον δικαιούχο για την ημερομηνία έναρξης της περιόδου διαθεσιμότητας των εγγράφων κατά την ολοκλήρωση της πράξης. Τα ανωτέρω στοιχεία και δικαιολογητικά έγγραφα διατηρούνται είτε υπό τη μορφή πρωτοτύπων, ή επικαιροποιημένων αντιγράφων των πρωτοτύπων ή σε κοινώς αποδεκτούς φορείς δεδομένων, περιλαμβανομένων των ηλεκτρονικών εκδόσεων των πρωτότυπων εγγράφων ή εγγράφων που υπάρχουν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή
- να κοινοποιήσει, *το αργότερο, με την υποβολή του πρώτου Δελτίου Δήλωσης Δαπάνης*, στην αρμόδια ΔΑ/ΕΦ το έντυπο *E.I.1_7 «Κατάλογος εγγράφων για την τήρηση φακέλου Πράξης»*, με τα στοιχεία και έγγραφα που τηρεί, τη μορφή τήρησής τους (έντυπη ή ηλεκτρονική) και τα στοιχεία των φορέων που τηρούν αυτά τα έγγραφα
- να επισυνάπτει στα *Δελτία Δήλωσης Δαπανών* που υποβάλλει στο ΟΠΣ, τα αποδεικτικά έγγραφα που απαιτούνται για τη διοικητική επαλήθευση των δαπανών, σύμφωνα με το Τμήμα Ε' του ΤΔΥ (βλ. και ενότητα 2.2)
- να θέτει στη διάθεση, εφόσον ζητηθούν, καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της πράξης και για όσο χρόνο ο δικαιούχος υποχρεούται για την τήρησή τους, όλα τα έγγραφα, δικαιολογητικά και στοιχεία της πράξης, στην ΔΑ/ΕΦ, την ΕΔΕΛ, την Επιτροπή Παρακολούθησης και σε όλα τα ελεγκτικά όργανα της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- να αποδέχεται επιτόπιους ελέγχους από όλα τα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά ελεγκτικά όργανα, τόσο στην έδρα του, όσο και στους χώρους υλοποίησης της πράξης του δικαιούχου και τυχόν αναδόχων του, και να διευκολύνει τον έλεγχο προσκομίζοντας οποιοδήποτε στοιχείο που αφορά την εκτέλεση της πράξης, εφόσον ζητηθεί.

Οι ΔΑ/ΕΦ επαληθεύουν την τήρηση των σχετικών υποχρεώσεων από τους δικαιούχους κατά τη διενέργεια των επιτόπιων επαληθεύσεων στη διάρκεια υλοποίησης της πράξης και μετά την ολοκλήρωσή της (έλεγχος τήρησης μακροχρόνιων υποχρεώσεων).